

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุใน จังหวัดเพชรบุรี

The Factors affecting the participation of the elderly in the operation of an elderly school in Phetchaburi Province

เสาวลักษณ์ วิบุรณกุล¹ / ปิยากร หวังมหาพรต²

Saowalak Wiboonkarn¹ / Piyakorn Whangmahaporn²

¹นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹Doctoral Student, Public Administration Program, Sripatum University

²รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

²Assoc. Prof.Dr., Public Administration Program, Sripatum University

*Corresponding author E-Mail: s.wiboonkarn@hotmail.com

(Received: August 14, 2021.; Revised : September 27, 2021; Accepted : October 27, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี 3) ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี และ 4) แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยนำการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ มาผสมกันเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ในเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความหมายของข้อมูลในลักษณะการพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับมากข้อที่มีระดับมากที่สุดเป็น ได้แก่ ระดับการควบคุม ระดับรองลงมา ระดับการบำบัดรักษา และระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี ด้านปัจจัยเชิงใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน และปัจจัยภายในตัวบุคคล ตามลำดับ ด้านปัจจัยสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ ปัจจัยที่มาจากทางราชการ และปัจจัยที่เป็นลักษณะของโครงการ ตามลำดับ 3) ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุขาดองค์ความรู้และความเข้าใจในกระบวนการทำงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ และด้านการติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร 4) แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรีแบ่งเป็นแต่ละด้าน ดังนี้ การได้รับรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน การสร้างปัจจัยให้

เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของร่วมกัน การสร้างปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น การส่งเสริมจากทางราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและดูแลรับผิดชอบโรงเรียนผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมปัจจัยส่วนประกอบต่างๆ มีการอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุในการเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนผู้สูงอายุ รูปแบบกิจกรรมและลักษณะโครงการ รูปแบบกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุมาจากความต้องการ และความสนใจของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม โรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of the research on 1) levels of the elderly's participation in the operation of an elderly school in Phetchaburi, 2) factors on the elderly's participation in the operation of an elderly school in Phetchaburi, 3) obstacles on the elderly's participation in the operation of an elderly school in Phetchaburi, and 4) ways to improve the elderly's participation in the operation of an elderly school in Phetchaburi. The research used the mix method approach, including quantitative approach which the population of this study was 106 elderly students from 3 elderly schools. The qualitative approach consisted of 3 senior school directors, 3 elderly students, 3 community developers, 3 senior school advisors, 3 committees and heads of the program, and 3 volunteers. The results of the research found that 1) the levels of the elderly's participation in the operation of an elderly school in Phetchaburi was at a high level average, the most highest level was the control level followed by therapist level was the second and information provision level respectively. 2) the factors on the elderly's participation in the operation of an elderly school in Phetchaburi were persuasion factor which was included in the high level and it was found that the factors affecting to the elderly's participation were factor of motivation driven by other people followed by benefit/ reward factor and personal's factor respectively. Supporting factor was at the high level in overall which was found that the factors most influencing the involvement of the elderly were the constituent factors, government factor, and the factors that are the characteristics of the project, respectively. 3) the obstacles on the elderly's participation in the operation of an elderly school in Phetchaburi were health problems for the elderly the elderly lacked knowledge and understanding of the work process of the elderly school, and in terms of communication and information public relations. 4) the ways to improve the elderly's participation in the operation of an elderly school in Phetchaburi were divided into points such as receiving awards / benefits factor, creating the personal's self-esteem, promoting shared participation and ownership, creating a motivation factor driven by other people, supports from the local government organization with strength and well-care for the elderly school efficiently, promoting various constituents where the facilitation is for the elderly to come and join activities in the school, creating activity patterns and projects as the activity models of the senior school that come from demand and attention of the elderly.

Keywords: Factors Impact on participants, Elderly school

บทนำ

ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงอายุมาตั้งแต่ พ.ศ.2548 แล้ว อันเป็นผลจากการที่อัตราเกิดของคนไทยลดลงอย่างมากและชีวิตของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น ในระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2503-2553) ประเทศไทยมีประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) เพิ่มจากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 13 (จาก 1.2 ล้านคน เป็น 8.4 ล้านคน) และคาดว่าจะอีก 30 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2583) จะเพิ่มเป็น 31% (20.5 ล้านคน) ซึ่งสะท้อนถึงการเพิ่มขึ้นของประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิงทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ทั้งนี้ ในอาเซียนจะมีเพียงไทยและสิงคโปร์เท่านั้น ที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุเกินร้อยละ 30 ในอีก 30 ปี ข้างหน้า (ศิริวรรณ อรุณทิพย์, 2557) อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังไม่ตระหนักชัดและยังได้รับข้อมูลไม่มากนักคือ ภาพสังคมสูงวัยไทยในอนาคตนับจากนี้เป็นต้นไป โครงสร้างอายุของประชากรไทยจะสูงวัยขึ้นอย่างรวดเร็วมาก คลื่นประชากรรุ่นที่เกิดในช่วงพ.ศ. 2506-2526 ซึ่งมีอายุ 30-50 ปี ใน พ.ศ. 2556 กำลังเคลื่อนตัวกลายเป็นประชากรสูงอายุกลุ่มใหญ่ในอีก 10-20 ปีข้างหน้า ทำให้ประเทศไทยกลายเป็น “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2556) ดังที่องค์การสหประชาชาติ (UN) นิยามว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนเกิน 10% หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) เมื่อสัดส่วนประชากร อายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 20% และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 14%

สำหรับประเทศไทย ได้นิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” ไว้ใน พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ว่าหมายถึง “ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป” (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556) บุคคลเมื่อก้าวสู่วัยสูงอายุ ซึ่งเป็นช่วงวัยสุดท้ายของชีวิต เป็นช่วงที่ควรได้รับการช่วยเหลือประคับประคองจากสังคม ในสังคมไทยมีวัฒนธรรมในการดูแลพ่อ-แม่ ญาติผู้สูงอายุ แต่ปัจจุบันต้องยอมรับว่าสภาพเศรษฐกิจ และสังคมเปลี่ยนไป ย่อมมีผลกระทบต่อบรรทัดฐาน และวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม สังคมควรตระหนักถึงภาระความรับผิดชอบ ต่อกลุ่มผู้สูงอายุเพราะเป็นวัยที่สภาพร่างกาย จิตใจ และสถานภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงเสื่อมถอยลงตามธรรมชาติ ดังนั้น รัฐต้องสนับสนุนครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ ต้องจัดสวัสดิการเพื่อให้ลูกหลานได้ดูแลพ่อแม่ได้ ขณะเดียวกันโรงเรียนต้องส่งเสริมหลักสูตรให้เด็กเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอยู่กับคนแก่ เพื่อก่อให้เกิดความเกื้อหนุนระหว่างวัย เพราะเด็กในยุคปัจจุบันเปราะบาง อย่างน้อยต้องสร้างสังคมให้ดูแลผู้สูงอายุด้วยจิตอาสา เช่นเดียวกับการพัฒนาเมืองในอนาคต ต้องสร้างสิ่งสาธารณูปโภคให้ผู้สูงอายุเดินทางได้สะดวก (สุทธิชัย จิตพันธ์, 2558) อ้างถึงใน arphawan sopontammarak, 2558) ดังนั้นหลายหน่วยงานต่างเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในอนาคต และหนึ่งในทางแก้ปัญหาคือการจัดตั้ง “โรงเรียนผู้สูงอายุ”

โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่ต้องการให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เกิดจากแนวคิดที่ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ และพลังของผู้สูงอายุ โดยการสร้างพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย การเกิดขึ้นของโรงเรียนผู้สูงอายุยังสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 (พ.ศ.2552) และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องสำหรับผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ประสบการณ์ ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน โรงเรียนผู้สูงอายุหลาย

แห่งตั้งขึ้นโดยใช้อาคารเรียนเก่าของโรงเรียนที่เลิกกิจการหรือตั้งอยู่ในชมรมผู้สูงอายุ ภายในวัด บางแห่งใช้บ้านของผู้ริเริ่มก่อตั้งเป็นสถานที่ดำเนินการการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในระยะแรก อาจเป็นเพียงการ รวมกลุ่มพบปะพูดคุยกัน แล้วจึงค่อยๆ มีรูปแบบชัดเจนขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ หรืออาจเป็นการขยายกิจกรรมจากที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม (ศาลาสว่างสุข) ศูนย์สามวัย ธนาคารความดี เป็นต้น โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถมีรูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ ความต้องการของผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะกำหนดตารางกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ไว้ชัดเจน ระยะเวลาเปิดเรียนอาจเป็นตลอดปีหรือเปิดเป็นช่วงเวลาตามหลักสูตรที่จัดอบรม ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุพัฒนาตนเอง เสริมสร้างสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจและเป็นส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม สร้างศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เป็นที่ยอมรับและยอมรับเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบต่อไป (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559)

ปัจจุบันโรงเรียนผู้สูงอายุได้ดำเนินการในพื้นที่มากกว่า 1,100 แห่งทั่วประเทศ จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีพื้นที่ทำกิจกรรม เกิดการพึ่งพาตนเอง สามารถพัฒนาศักยภาพและเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพได้ ทั้งนี้รัฐบาลพร้อมให้การสนับสนุน โดยตั้งเป้าว่าจะต้องมีโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั่วประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 2,600 แห่งให้ได้ภายในอีก 3 ปีข้างหน้า (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) โดยการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม โดยทุกภาคส่วน “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง” และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุ มีความสุข เกิดทักษะในการดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้ นอกจากการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม โดยทุกภาคส่วนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนผู้สูงอายุ จึงควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยเพื่อทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน กลไกที่ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การประชุม การสร้างเวทีในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมกันดำเนินงาน เป็นต้น เพื่อทำให้เกิดความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559)

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่ไม่ควรมีเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือภาคีเครือข่ายต่างๆ เท่านั้น ผู้สูงอายุซึ่งเป็นหัวใจหลักของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยเช่นกัน จึงทำการวิจัยถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีได้มีการดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยเช่นเดียวกัน และยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานของโรงเรียนผู้สูงอายุให้กับจังหวัดอื่นๆ ด้วย โดยมีคำถามการวิจัยว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับใด ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี มีปัจจัยใดบ้าง ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี มีหรือไม่ อย่างไร และมีแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรีเป็นอย่างไร

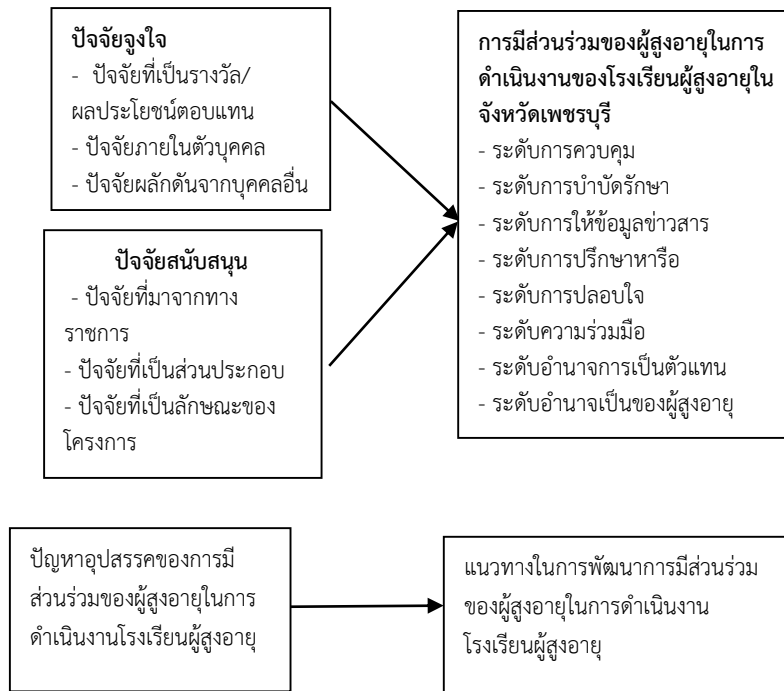
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. เนื้อหาการวิจัย
ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ และแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ
2. ด้านพื้นที่
ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลสมอพล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหนองชุมพล อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านในดง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
3. ระยะเวลาการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้กำหนดระยะเวลาตั้งแต่การศึกษาตั้งแต่ กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563–เมษายน พ.ศ. 2564
4. ด้านประชากร
 - 4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ
ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 106 คน จาก 3 โรงเรียน
 - 4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน ได้แก่
 - 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 3 คน
 - 2) ผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนจำนวน 3 คน
 - 3) นักพัฒนาชุมชน จำนวน 3 คน
 - 4) ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 3 คน
 - 5) คณะกรรมการและแกนนำร่วมขับเคลื่อน จำนวน 3 คน
 - 6) วิทยากรจิตอาสา จำนวน 3 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ผสมระหว่างเชิงปริมาณ และงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 106 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาและทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ทำหนังสือขอความร่วมมือจากโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรีในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งในงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

4. ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาทั้งหมดมาจัดระเบียบและลงรหัสเพื่อใช้ในการประมวลผลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) สถิติพื้นฐาน (Basic statistic) เพื่ออธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่าง โดยหาความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2) การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยมีรายละเอียดของการศึกษา ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (In-depth interview) ตามช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยกำหนดไว้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ และหัวข้อการทำวิจัยโดยย่อ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจได้ตรงประเด็น

2) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจัดเตรียมประเด็นคำถามต่างๆ แบบมีโครงสร้างไว้เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์ปัญหาให้แก่ผู้สัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงและนำเสนอผลการวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) ต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยมีการจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview form) โดยการตั้งคำถามแบบปลายเปิด ใช้คำถามที่มาตรฐานเหมือนกัน โดยผู้วิจัยได้กำหนดคำถามล่วงหน้าเพื่อที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่เจาะจงในประเด็นที่ต้องการ คือ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวทั่วไป และแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) เรียบเรียงข้อมูลจากเครื่องบันทึกเสียงและจากการจดบันทึกออกมาเป็นข้อความ แล้วจำแนกออกเป็นประเด็นต่างๆ

2) ตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ข้อมูลวิจัยมีความน่าเชื่อถือและสมบูรณ์เพียงพอ ซึ่งประกอบด้วย การตรวจสอบด้านข้อมูล การตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการทบทวนข้อมูล ดังนี้

2.1) การตรวจสอบด้านข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันโดยใช้คำถามชุดเดียวกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล

2.2) การตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

2.3) การทบทวนข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการการทบทวนข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี

1.1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล

ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 106 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.00 และเพศชาย ร้อยละ 34.00 มีอายุระหว่าง 70-79 ปี มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 72.64 มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 65.09 ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกโรงเรียนผู้สูงอายุ มีระยะเวลา 1-2 ปี ร้อยละ 50.94 ซึ่งเหตุผลในการเข้าเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ คือต้องการพบปะเพื่อน มีจำนวน 96 คน ร้อยละ 47.17

1.2 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับมากที่สุด ได้แก่ ระดับการควบคุม คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและกรรมการควรทำหน้าที่คิดวางแผน ตัดสินใจ ระดับการบำบัดรักษา คือ ผู้สูงอายุได้รับการติดต่อให้มาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ รองลงมาได้แก่ ระดับการบำบัดรักษา คือ ผู้สูงอายุรับทราบกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุโดยกรรมการโรงเรียนทำหน้าที่แจ้งให้ทราบ และระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร คือ ผู้สูงอายุได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่เป็นประจำ

โดยมีรูปแบบการมีส่วนร่วมคือ การเข้ารับฟังการประชาสัมพันธ์ชี้แจงข้อมูลการดำเนินงานข่าวสารในด้านต่างๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุจากการเข้าร่วมประชุม และรับฟังข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อที่หลากหลาย เช่น ใบบลิว แผ่นพับ เสียงตามสาย เป็นต้น ซึ่งผู้สูงอายุสามารถแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการเสนอรูปแบบกิจกรรมต่าง กับทางโรงเรียนผู้สูงอายุได้ เพื่อให้กิจกรรมหรือโครงการที่จัดทำขึ้นเกิดประโยชน์แก่ตัวผู้สูงอายุมากที่สุด เช่น ในด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านการดูแลตนเองเบื้องต้น ด้านนันทนาการ และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นต้น โดยจะมีตัวแทนผู้สูงอายุทำหน้าที่ในการประสานงานกับคณะกรรมการของโรงเรียนผู้สูงอายุ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับและเสนอความต้องการของผู้สูงอายุในการเสนอรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับตัวผู้สูงอายุมากที่สุด

2. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรีปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี

ด้านปัจจัยเชิงใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่ง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยผู้สูงอายุได้รับการชักชวนจากผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานท้องถิ่นให้มาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ และได้เห็นผู้สูงอายุในชุมชนได้มีส่วนร่วมในโรงเรียนผู้สูงอายุ จึงเกิดความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวด้วย รองลงมาได้แก่ ปัจจัยที่เป็นรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน คือ ผู้สูงอายุรู้สึกภาคภูมิใจ มีความสุข ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านปัจจัยสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ คือ ผู้สูงอายุมี

การเดินทางที่สะดวกในการมาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน รองลงมาได้แก่ ปัจจัยที่มาจากทางราชการ คือ ผู้สูงอายุคิดว่าโรงเรียนผู้สูงอายุมีเจ้าหน้าที่ดูแลและให้การสนับสนุนที่เพียงพอและมี และปัจจัยที่เป็นลักษณะของโครงการ คือ ผู้สูงอายุคิดว่าโรงเรียนผู้สูงอายุจัดกิจกรรมที่มาจากความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

3. ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค โดยพบว่า มี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยมีข้อจำกัดทางด้านสภาพร่างกาย การเจ็บป่วยหรือมีโรคประจำตัวทำให้ไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกาย หรือออกจากบ้านมาร่วมกิจกรรมได้ และความสามารถในการจดจำลดลง จึงทำให้ขาดความร่วมมือในบางกิจกรรม ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการคัดเลือกตัวแทนผู้สูงอายุที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและ มีความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นผู้ประสานงาน จัดบันทึกรายละเอียดกิจกรรมและแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ทราบได้อย่างทั่วถึงภายในกลุ่มของผู้สูงอายุ 2) ผู้สูงอายุขาดองค์ความรู้และความเข้าใจในกระบวนการทำงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ อีกทั้งข้อจำกัดในการเบิกจ่ายงบประมาณมีความล่าช้า และต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการเบิกจ่ายซึ่งใช้เวลานานทำให้การดำเนินงานและการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุหยุดชะงักและไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด และขาดแคลนวิทยากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ที่จะมาถ่ายทอด อบรม ให้ความรู้กับผู้สูงอายุ ซึ่งวิทยากรที่มียังขาดความชำนาญที่ครอบคลุมทุกด้าน ข้อเสนอแนะ คือ บุคลากรของโรงเรียนผู้สูงอายุควรมีการชี้แจง และแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับระบบการทำงานที่เข้าใจได้ง่ายขึ้นแก่ผู้สูงอายุ โดยควรมีการคัดเลือกตัวแทนผู้สูงอายุที่มีความรู้ความเข้าใจ และสนใจที่จะเข้าร่วมในกระบวนการทำงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในการทำงานมากขึ้น ดังนั้นการขับเคลื่อนการดำเนินงานและกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ ควรมีการสร้างเครือข่ายและบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชน ชมรม และกลุ่มต่าง ในชุมชน 3) ด้านการติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารที่ยังขาดความชัดเจน เข้าใจไม่ตรงกัน ในระหว่างการทำกิจกรรม ข้อเสนอแนะ คือ โรงเรียนควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงและครบถ้วนให้กับผู้สูงอายุ โดยมีวิธีการสื่อสารที่จะทำให้ผู้สูงอายุเข้าใจได้ง่าย และมีระบบการติดตามตรวจสอบว่าผู้สูงอายุได้รับการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการมาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนผู้สูงอายุ

4. การศึกษาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี

4.1 การได้รับรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน มีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีการมอบรางวัลตอบแทนให้กับผู้สูงอายุ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้สูงอายุในการมาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุมากขึ้น และเพื่อเป็นการสร้างคุณค่าและความภูมิใจให้กับผู้สูงอายุอีกด้วย

4.2 การสร้างปัจจัยให้เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยการจัดกิจกรรมบนพื้นฐานความต้องการ ความรู้และความสนใจของตัวผู้สูงอายุ เพื่อจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งผู้บริหาร คณะกรรมการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สูงอายุ จะต้องมีการประชุมเพื่อค้นหาความสนใจและความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อนำมาดำเนินการจัดกิจกรรมที่จะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น ๆ และพร้อมทำกิจกรรมด้วยความสามัคคีและความเต็มใจ

4.3 การสร้างปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น มีการบอกกล่าวหรือชักชวน จากผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น บอกกล่าวหรือชักชวนให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ

4.4 การส่งเสริมจากทางราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและดูแลรับผิดชอบโรงเรียนผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ มีเจ้าหน้าที่ที่มีศักยภาพและมีความรู้ในการบริหารงาน มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอและครอบคลุมในการนำมาดำเนินงานภายในโรงเรียนผู้สูงอายุ

4.5 ส่งเสริมปัจจัยส่วนประกอบต่างๆ มีการอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุในการเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น จัดรถรับ-ส่งให้กับผู้สูงอายุที่บ้านไกลหรือเดินทางมาเองได้ไม่สะดวก พร้อมทั้งมีความพร้อมด้านอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการทำกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ และมีให้อย่างเพียงพอเหมาะสมกับรูปแบบกิจกรรมที่จัดขึ้น รวมถึงมีการสร้างช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความเข้าใจ ทั้งการสื่อสารผ่านผู้นำชุมชน แกนนำผู้สูงอายุ ตัวของผู้สูงอายุ โดยสื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เสียงตามสาย หอกระจายข่าว ป้ายประกาศ การประชุม เป็นต้น

4.6 รูปแบบกิจกรรมและลักษณะโครงการ รูปแบบกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุมาจากความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุ เมื่อดำเนินกิจกรรมแล้วผู้สูงอายุให้ความร่วมมือและได้รับความสนใจเป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละกิจกรรมนำมาสู่การสร้างประโยชน์ให้กับตัวผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับมากที่สุด ได้แก่ ระดับการควบคุม คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและกรรมการควรทำหน้าที่คิดวางแผน ตัดสินใจ ระดับการบำบัดรักษา คือ ผู้สูงอายุได้รับการติดต่อให้มาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร ผู้สูงอายุได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่เป็นประจำ ซึ่งได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของณรงค์ ปัตแก้ว (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบและกระบวนการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง มีขั้นตอนการวางแผนรายละเอียดกิจกรรม และจัดทำ โครงการพร้อมรายละเอียดต่างๆ ประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนในการดำเนินงาน มีการวางแผนจัดทำโครงการพร้อมรายละเอียดต่างๆ ประชาสัมพันธ์รับสมัครผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมและวางแผนรับสมัครผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม มีการประชุมวางแผนในการดำเนินงานกับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี

2.1 ด้านปัจจัยจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่ง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ได้แก่ ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น ปัจจัยที่เป็นรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน และปัจจัยภายในตัวบุคคล ซึ่งได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสิริวัลย์ พุกษาอุดมชัย (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุตำบลดอนแฝก จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการเข้าร่วมชมรมฯ มาจากปัจจัยภายใน 4 ปัจจัย ได้แก่ ความสนใจ ความต้องการ ความชอบและความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจจากปัจจัยภายนอก 4 ปัจจัย ได้แก่ การบริการตรวจสอบสุขภาพ กิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการ สนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภค และการยอมรับทางสังคมด้วย

2.2 ด้านปัจจัยสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ มากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ ปัจจัยที่มาจากทางราชการ และปัจจัยที่เป็นลักษณะของ

โครงการ ซึ่งได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุไทย ผลการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ได้รับทราบถึงปัญหาและความต้องการด้านต่าง ๆ ของประชาชน มากที่สุด นโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมือสังคมผู้สูงอายุ ที่กำลังอยู่ในระยะเริ่มต้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการให้การสงเคราะห์และดูแลผู้สูงอายุ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

3. ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค โดยพบว่า มี 3 ประเด็น ได้แก่

ปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของฤทธิชัย แกมนาค และสุกัญชา พันเลิศพาณิชย์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของโรงเรียน ผู้สูงอายุวัดหัวฝาย ตำบลสนกลาง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย สรุปผลดังนี้ คือ ในการค้นหาสภาพ ปัญหา ความต้องการ และการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุจัดลำดับความสำคัญของ สภาพปัญหาในลำดับแรกคือปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ มีดังนี้ มีโรคประจำตัว สุขภาพ ไม่แข็งแรง

4. แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัด เพชรบุรี

4.1 การได้รับรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน มีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมใน การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีการมอบรางวัลตอบแทนให้กับผู้สูงอายุ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ให้กับผู้สูงอายุในการมาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุมากขึ้น และเพื่อเป็นการสร้างคุณค่าและ ความภูมิใจให้กับผู้สูงอายุอีกด้วย ซึ่งได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชรภรณ์ พัฒนา (2560) ได้ทำการศึกษา วิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการเข้าร่วม กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุและการได้รับแรงสนับสนุนทาง สังคม ได้แก่ การช่วยเหลือด้านการเงินเมื่อเจ็บป่วย การได้รับการอำนวยความสะดวกในเดินทาง การได้รับรู้ ข่าวสาร และการได้รับการลอบโยนเมื่อรู้สึกไม่สบายใจ สูญเสีย หรือท้อแท้

4.2 การสร้างปัจจัยให้เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยการจัดกิจกรรมบนพื้นฐานความต้องการ ความรู้และความสนใจของตัวผู้สูงอายุ เพื่อจูงใจในการเข้าร่วม กิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งผู้บริหาร คณะกรรมการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สูงอายุ จะต้องมีการประชุม เพื่อค้นหาความสนใจและความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อนำมาดำเนินการจัดกิจกรรมที่จะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีส่วนร่วม และเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น ๆ และพร้อมทำกิจกรรมด้วยความสามัคคีและความเต็มใจ ซึ่งได้สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของชนานิ ไหมเออร์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในจังหวัดปทุมธานี โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคล ปัจจัยด้านตนเองส่งผลต่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ เสนอว่าควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีทั้งร่างกาย และจิตใจทำให้รู้สึกว่า ตนเองมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของสังคมและส่งเสริมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของผู้สูงอายุ

4.3 การสร้างปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น มีการบอกกล่าวหรือชักชวน จากผู้นำชุมชน หน่วยงาน ท้องถิ่น บอกกล่าวหรือชักชวนให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ

ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของพระครูวิริทธิ์ตรมโหติ และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการระบบสุขภาพและสวัสดิการผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการจัดตั้ง โรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนเป็นโรงเรียน ผู้สูงอายุระดับตำบล เพราะสามารถพัฒนาผู้สูงอายุได้อย่างเป็น ระบบ ส่วนการแสวงหาเครือข่ายร่วมดำเนินงานนั้น สามารถใช้องค์กรของรัฐและเอกชนในท้องถิ่นมาร่วมเป็น เครือข่ายดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรเหล่านั้น ทั้งนี้ในการดำเนินการของโรงเรียน ผู้สูงอายุและเครือข่ายต้องเป็นไปในลักษณะการบูรณาการให้สอดคล้องร่วมกัน

4.4 การส่งเสริมจากทางราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและดูแลรับผิดชอบ โรงเรียนผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ มีเจ้าหน้าที่ที่มีศักยภาพและมีความรู้ในการบริหารงาน มี การจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอและครอบคลุมในการนำมาดำเนินงานภายในโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของพระมหาธนกร กิตติปัญญา และปัญญา กันภัย (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โรงเรียนผู้สูงอายุ: รูปแบบ และกระบวนการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดเนื้อหาการอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพเสริม และจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ทำ อาชีพเสริมไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องสร้างงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ไว้รองรับการทำงานตามความรู้ความสามารถของผู้สูงอายุ การติดตามให้มีการจ่ายเงินสงเคราะห์ช่วยเหลือ การจัดการ ศพ หรือเงินอื่นๆ ที่ผู้สูงอายุจะได้รับตามสิทธิของผู้สูงอายุที่กำหนดไว้ในกฎหมายผู้สูงอายุ

4.5 ส่งเสริมปัจจัยส่วนประกอบต่างๆ มีการอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุในการเดินทางมาเข้า ร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น จัดรถรับ-ส่งให้กับผู้สูงอายุที่บ้านไกลหรือเดินทางมาเองได้ไม่สะดวก พร้อมทั้งมีความพร้อมด้านอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการทำกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ และมีให้อย่างเพียงพอเหมาะสมกับ รูปแบบกิจกรรมที่จัดขึ้น รวมถึงมีการสร้างช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความเข้าใจ ทั้งการสื่อสารผ่านผู้นำชุมชน แกนนำผู้สูงอายุ ตัวของผู้สูงอายุ โดยสื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เสียงตามสาย หอกระจายข่าว ป้ายประกาศ การประชุม เป็นต้น ซึ่งได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของโกสินทร์ ชีทางติ (2562) ได้ ทำการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ควรจัด สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม เช่น หาสถานที่จัดกิจกรรมที่เหมาะสมที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วม กิจกรรมได้ง่าย ต้องเลือกเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุที่สมควรได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาที่ชัดเจน มีการสื่อสารที่ เหมาะสม มีการกำหนดระยะเวลา การสร้างแกนนำ และเนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการ ควรมีการสร้าง ความมั่นใจด้วยการจัดหาที่อยู่อาศัย ที่ปลอดภัยให้กับกลุ่มด้อยโอกาส รวมทั้งเสริมเบียดเบียนชีพให้พอเพียงกับ การดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

4.6 รูปแบบกิจกรรมและลักษณะโครงการ รูปแบบกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุมาจากความต้องการ และความสนใจของผู้สูงอายุ เมื่อดำเนินกิจกรรมแล้วผู้สูงอายุให้ความร่วมมือและได้รับความสนใจเป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละกิจกรรมนำมาสู่การสร้างประโยชน์ให้กับตัวผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี ซึ่งได้สอดคล้องกับผล การศึกษาของพระครูวิริทธิ์ตรมโหติ และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการระบบสุขภาพและ สวัสดิการผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ในด้านหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน มี ลักษณะการจัดหลักสูตรที่คล้ายกัน คือ ให้ความรู้ทั่วไปที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ และความรู้ด้านโภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างรู้เท่าทัน และ การทำกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ส่วนในด้านสังคม/สิ่งแวดล้อม ให้ ผู้สูงอายุได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ชีวิตที่มี ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

5. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ปัญหาอุปสรรค คือ ผู้สูงอายุบางส่วนไม่สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบทุกคน เนื่องจากการเจ็บป่วยหรือมีโรคประจำตัวทำให้ไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกาย หรือออกจากบ้านมาร่วมกิจกรรมได้ ซึ่งได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของฤทธิชัย แกมมณาค และสุภัสชา พันเลิศพาณิชย์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย ตำบลสันกลาง อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย สรุปผลดังนี้ คือ ในการค้นหาสภาพปัญหา ความต้องการ และการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหาในลำดับแรกคือปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ มีดังนี้ มีโรคประจำตัว สุขภาพ ไม่แข็งแรง

อีกทั้งข้อจำกัดในการเบิกจ่ายงบประมาณมีความล่าช้า และต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการเบิกจ่ายซึ่งใช้ระยะเวลานานทำให้การดำเนินงานและการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุหยุดชะงักและไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด และขาดแคลนวิทยากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ที่จะมาถ่ายทอด อบรม ให้ความรู้กับ ผู้สูงอายุ ซึ่งวิทยากรที่มียังขาดความชำนาญที่ครอบคลุมทุกด้าน และการสื่อสารที่ยังอาจความชัดเจน เข้าใจไม่ตรงกัน ในระหว่างการทำกิจกรรม ดังนั้นการขับเคลื่อนการดำเนินงานและกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ ควรมีการสร้างเครือข่ายและบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรณน เหลืองสังวาล และสรวรรยา ธรรมอภิพล (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลบางระกำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้สูงอายุตำบลบางระกำ คือ 1) งบประมาณไม่เพียงพอ จากการมีข้อจำกัดกีดในการขออนุมัติเงิน 2) จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอในอนาคตที่ต้องดำเนินกิจกรรมเพิ่มเติม บุคลากรมีภาระงานที่มากเกินไปอาจทำให้บุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ ตรงตามทักษะ และศักยภาพได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1. ผู้บริหารควรมีนโยบายด้านการประเมินระบบการบริหารงานของโรงเรียนผู้สูงอายุเกี่ยวกับความถูกต้องของระบบ ความเหมาะสมของระบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งผลของการประเมินจะนำไปสู่การพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้กับผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การมีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนุนเสริม เพื่อไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ
3. ปัจจัยที่เป็นรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน จากการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนั้น ควรมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีการมอบรางวัลตอบแทนให้กับผู้สูงอายุ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้สูงอายุในการมาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุมากขึ้น และเพื่อเป็นการสร้างคุณค่าและความภูมิใจให้กับผู้สูงอายุอีกด้วย
4. ปัจจัยที่มาจากทางราชการในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการทำกิจกรรม ควรมีขั้นตอนการดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณที่คล่องตัวเพื่อให้ทันต่อระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ
2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยนำผลที่ได้จากปัจจัยการมีส่วนร่วมมาบริหารจัดการให้นำไปสู่การดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมในลักษณะของการวิจัยเชิงพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). **คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ.
- โกสินทร์ ชัยทางดี. (2562). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**, 11(2): 325-336.
- ชญานิ ไม้เออร์. (2552). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**, 1(1): 92 – 109.
- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. **สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา**, 3(6). สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2557, จาก <https://www.facebook.com/laborphachern/posts/689924144471268/>.
- ณรงค์ ปัดแก้ว. (2563). รูปแบบและกระบวนการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง. **วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง**, 9(1): 43-58.
- พระครูวิจิตรธรรมโชติ และคณะ. (2562). การจัดการระบบสุขภาพและสวัสดิการผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคใต้. **วารสารมหาจุฬานาครธรรม์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, 6(3): 1339-1362.
- พระมหาธนกร กิตติปัญญา และปัญญา กันภัย. (2561). **โรงเรียนผู้สูงอายุ: รูปแบบ และกระบวนการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์**. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรารณณ์ พัฒนะ. (2560). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสระบุรี**. การค้นคว้าอิสระปริญญาสาขารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการส่งเสริมสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฤทธิชัย แกมมาก และสุภัทษา พันเลิศพาณิชย์. (2559). **รูปแบบการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย ตำบลสันกลาง อำเภอบางเลน จังหวัดเชียงราย**. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2556). **รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2556**. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์, 2557. จาก <https://thaitgri.org/?p=36172>.
- วรมน เหลืองสังวาล และ สวรรยา ธรรมอภิพล. (2562). **แนวทางการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลบางระกำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ศิริวรรณ อรุณทิพย์. (2557). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2557, จาก http://www.dop.go.th/main/knowledge_detail.php?id=5e153a935276a6ef4f5265f1466233f3&type=20.
- สิริวัลย์ พุกษาคุดมชัย. (2559). ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ ตำบลดอนแฝก จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ และคณะ. (2559). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุไทย. JOURNAL OF SOUTHERN TECHNOLOGY, 9(1): 121-128.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). โรงเรียนผู้สูงอายุเสริมพลังวัยเกษียณพึ่งตนเอง. สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2563, จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/40605.html>.
- arphawan sopontammarak. (2558). “โรงเรียนผู้สูงอายุ” เพื่อคนไทยชราอย่างสง่า. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2557, จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/27998->.